

JACQUES AARDEN: WEL AARTSVADER, MAAR NIET ECHT THUIS IN DE PPR

Alexander van Kessel

'Het was een club van idealistische mensen, maar met te weinig politieke ervaring en maatschappelijk ongebonden,' aldus Jacques Aarden in 1991 over de partij waarvan hij aan de wieg had gestaan. 'Op die congressen stond ik met mijn ogen te knippen (...). Wilde jongens onder elkaar, hè? Michel van Hulten met zijn gratis openbaar vervoer, Bas de Gaay Fortman... ik had grote waardering voor die jonge mensen, maar ze waren wel erg dartel.'¹

J.M. (Jacques) Aarden was tijdens zijn studie economie aan de Katholieke Economische Hogeschool in Tilburg, in de tweede helft van de jaren dertig, gepokt en gemazeld in het katholiek-sociale gedachtegoed.² Een van de toenmalige Tilburgse hoogleraren, Carl Romme, zocht hem direct na de oorlog aan als secretaris van het Centrum voor Staatskundige Vorming – het studiecentrum voor de katholieke politiek, dat uitgroeide tot het wetenschappelijk instituut van de Katholieke Volkspartij. Onder de vleugels van Romme ontwikkelde Aarden een sterke voorkeur voor rooms-rode regeringssamenwerking. In 1962 kwam hij in de Tweede Kamer.

De kabinetscrisis van oktober 1966, die Aarden zelf niet meemaakte omdat hij vanwege een liesbreukoperatie in het ziekenhuis lag, vormde de waterscheiding. Onder leiding van Norbert Schmelzer beëindigde de KVP-Tweede Kamerfractie toen de coalitievoorkeur voor de PvdA, zo zag Aarden het. De kabinetsformatie van 1967, toen de coalitiesamenwerking met de VVD werd hersteld, bevestigde dat vermoeden. Aarden zag ook niets in een samengaan met ARP en CHU in een christendemocratische eenheidspartij: die zou te conservatief worden. Toen Schmelzer in februari 1968 definitief deze koers insloeg ('samen uit, samen thuis'), stapte Aarden uit de KVP-fractie. Samen met zijn geestverwanten Annie Kessel en Paul Janssen ging hij in de Kamer verder als groep-Aarden. Na de oprichting van de PPR in 1968 werd Aarden als 'aartsvader' van de nieuwe partij en vanwege zijn fractievoorzitterschap automatisch politiek leider. Het was een rol die hem niet goed lag. Zeker in een tijdsgewricht dat steeds meer vroeg om mediagenieke en uitgesproken politici,³ kwam de bescheiden, bedachtzame en beminnelijke Aarden minder tot zijn recht.⁴

Met Aarden als lijstaanvoerder haalde de PPR bij de Tweede Kamerverkiezingen van voorjaar 1971 twee zetels. Fractiegenoot De Gaay Fortman bleek beter in staat om de partij te representeren. Door de afspraak dat Aarden het debat over de regeringsverklaring zou doen en De Gaay Fortman de algemene beschouwingen,⁵ kreeg laatstgenoemde ook volop gelegenheid zich te manifesteren. Daarbij kwam dat Aarden zich vanwege hartproblemen in acht moest nemen en van september 1971 tot mei 1972 niet in de Kamer

verscheen. Op medisch advies stelde hij zich in 1972 ook niet herkiesbaar, al merkte Aarden 'dat de partij ook wel van die ouwe heer af wilde'.⁶

Toen de PPR na de verkiezingen van 1986 gesprekken aanging met PSP, CPN en Evangelische Volkspartij om te komen tot nauwere samenwerking, zegde Aarden zijn lidmaatschap op. Samengaan met communisten stond ver van hem af. In 1988, toen de PPR twintig jaar bestond, kreeg hij van de partij nog bloemen. 'Dat is toch aardig, dat zou in andere partijen niet kunnen.'⁷ Inhoudelijk paste Aarden dus steeds minder bij de partij die hij mede had opgericht, maar de wederzijdse waardering was gebleven.

Spotprent uit communistisch dagblad *De Waarheid* van 1 maart 1968 waarin de interne discussie in de KVP over de koers wordt uitgebeeld. Er zijn al diverse partijleden uit de auto gevallen zoals Van Doorn, Bogaers en Kessel.